

Kolektivní, dříve hromadná správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským je v našem státě stále novým institutem. Každá nová úprava si musí projít jakousi veřejnou zkouškou. Ne vždy lze přesně očekávat reakce těch, kterých se nově přijatá úprava dotýká. V případě kolektivní správy jsou pak kolektivní správci pod stálým tlakem veřejnosti, medií, ale i oprávněných osob – nositelů autorských práv.

Kolektivní správa autorských práv je upravena v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Lze říci, že zákon jako celek je velice zdařilý a kompatibilní s právem evropských společenství, až na jednu zásadní výjimku, která zasluhuje podrobnější právní výklad v samostatné kapitole této práce.

Oblast kolektivní správy je v dnešní době často diskutovanou záležitostí. Samotný princip kolektivní správy nabývá, a v dnešním digitalizovaném světě stále více bude nabývat, na významu. Princip užití díla a odměna za něj formou tzv. náhradních odměn je podle mého názoru jediným z možných řešení, které může být realizovatelné. Bylo by porušením základních práv na odměnu za užití kulturních hodnot, pokud by se autorům nedostávalo odměny za užití jejich vlastních výtvorů. Kolektivní správa je jakýmsi prostředníkem mezi tvůrcem těchto hodnot a jejich uživatelem. Ne vždy je dost dobře realizovatelné uzavření smlouvy se všemi autory a dalšími, kteří jsou nositeli svých majetkových práv. Uživatelé nemohou užít díla autorů bez jejich svolení, s výjimkami stanovenými v autorském zákoně (tzv. zákonné licence apod.). Na svou ochranu, a především pro efektivní uplatňování svých majetkových práv autorských, si autoři založili organizace, nad kterými mají téměř plnou kontrolu. Stát svou veřejnoprávní regulací „jen“ určuje určitá pravidla hry, aby nedocházelo ke zneužívání práv vůči uživatelům předmětů ochrany ani vůči samotným autorům¹. Ve své podstatě je princip kolektivní správy založen na určitém stupni abstrakce, pravděpodobnosti či odhadu. To proto, že ne vždy lze prostě užít přímou cestu – vydání – smlouva – peníze.

---

¹ Existuje však i model uplatňovaný např. ve Velké Británii, kde je působení kolektivního jednotlivých kolektivních správců zásadně upraveno pouze soukromoprávně. (Viz. Copyright, Designs, and Patents Act 1988, kapitola 8).

Pro efektivní ochranu nositelů majetkových práv autorských a práv s autorským právem souvisejících je třeba zvolit i leckdy ne zcela elegantní a přesnou cestu. Je tedy nutné vytvářet nástroje ochrany v zájmu efektivního fungování trhu s nehmotnými statky. Individuální správa je v podstatě nemožná, a proto je v některých případech dokonce kolektivní správa ze zákona jedinou možnou – povinnou formou, které se nelze vyhnout.

Dalším neméně významným aspektem institutu kolektivní správy majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících správy autorskými, je aspekt zahraniční. Národní kolektivní správci jednotlivých států po celém vyspělém světě mezi sebou v průběhu několika desítek let vytvořili systém těsné spolupráce v oblasti správy majetkových práv autorů. Jen stěží si lze představit, že by sám autor uplatňoval po celém světě svá majetková práva a požadoval od jednotlivých uživatelů jeho autorských děl odměny za jednotlivá užití. Díky takovéto zahraniční spolupráci mezi kolektivními správci se do značné míry podařilo prolomit zásadu tzv. *territoriality*² autorského práva. Nově je však toto prolomení zásady teritoriality upraveno i v samotném autorském zákoně³, kdy prostě není možné jinak než exterritoriálně zajistit ochranu autorských děl užívaných určitým způsobem.

Kolektivní správa práv autorských a práv s autorským právem souvisejících by měla především svou činností naplňovat ustanovení čl. 34 Listiny základních práv a svobod tím, že bude chránit a uplatňovat majetkové právo autorské jakož i majetková práva související s autorským právem, současně však zajistí všem uživatelům těchto práv nerušený a právem dovolený přístup ke kulturnímu bohatství.